

(Käännös)

SELVITYS PARAISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTON MAHDOLLISESTA ORGANISAATIOMUUTOKSESTA

Maria Wallin

Paraisten kaupunki

29.11.2020

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Tavoite.....	3
3. Selvityksen toteutustapa.....	3
4. Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen nykyinen toiminta.....	4
5. Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen SWOT-analyysi.....	10
6. Henkilöstön kokoonpano	11
7. Haasteet ja kehittämistarpeet.....	13
8. Ehdotus uudeksi organisaatioksi.....	15
8.1 Vaihtoehto 1: Kolme tiimiä ja yhteinen yksikköpäällikkö: perhepalvelut, sosiaalipalvelut ja työllistämispalvelut	16
8.2 Vaihtoehto 2: Kaksi tiimiä ja yhteinen yksikköpäällikkö: perhepalvelut ja sosiaalipalvelut	17
8.3 Johtavan sosiaalityöntekijän ja sosiaalipalvelupäällikön uudet tehtäväkuvaukset	17
8.4 Palkkojen harmonisointi	18
9. Uusien työprosessien kehittäminen	19
10. Loppusanat ja päätelmät.....	20

1. Johdanto

Perhepalveluja ja sosiaalipalveluja koskevan organisaatiomuutoksen selvittämisen taustalla on Paraisten kaupungin talouden tasapainottamisohjelmaan kirjattu tavoite, jonka mukaan sosiaalipalvelujen ja perhepalvelujen tarjoamat palvelut pyritään sovittamaan yhteen. Toiminnan uudelleenjärjestelyn ja rakenteiden uudistamisen yli osasto- ja yksikkörajojen on todettu olevan mahdollista tiimityöskentelyn muodossa.

Talouden tasapainottamisohjelmaan on lisäksi kirjattu, että korvausten ja avustusten taso sekä tukien myöntäminen käydään läpi. Avustusten ja korvausten maksamiseen laaditaan yhteiset linjaukset, kriteerit ja toimintaohjeet.

Kaupungin organisaatiossa siis toivotaan selvitettävän, millä tavoin perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen tarjoamat palvelut voitaisiin sovittaa yhteen ja millä tavoin voitaisiin kehittää yhteisiä tiimityöskentelyyn perustuvia työprosesseja.

Arkikielessä perhepalveluista käytetään nimitystä perheyksikkö, tässä selvityksessä on käytetty perhepalvelut-nimitystä, jota käytetään kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa.

2. Tavoitteet

Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen organisaatiomuutoksen taustalla on se, että molempien organisaatioiden asiakaskunta on osin samaa, varsinkin lapsiperheiden ja nuorten henkilöiden osalta. Molemmilla yksiköillä on tällä hetkellä omat asiakasprosessit ja ao. perheiden vanhemmat kokevat prosesseissa olevan päällekkäisyyksiä. Molempien nykyisten organisaatioiden välistä tiedonkulkua pitäisi parantaa. Tämä tulee luonnollisesti tehdä lainsäädännön sallimissa puitteissa. Tällä hetkellä esiintyvää tuplatyötä esimerkiksi asiakasprosessin alussa tehtävän perheen palvelutarpeen selvittämisen osalta tulisi pyrkiä minimoimaan. Asiakkaita tukisi se, että sekä perhepalvelut että sosiaalipalvelut tekisivät palvelutarpeen arvioinnin ja perheenjäseniä koskevat suunnitelmat niin, että asiakkaat kokevat, että perheen tilanteesta on olemassa yhteinen näkemys.

Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen tarjoamien palvelujen skaala on laaja. On syytä keskustella ja arvioida, säilytetäänkö kaikki nykyiset toiminnan osat uudessa organisaatiossa vai voitaisiinko osa siirtää johonkin toiseen kaupungin organisaatioon, jotta asiakkaiden asiat voidaan hoitaa sujuvammin. Tämä koskee varsinkin työllistämispalveluja.

Palveluja kehitettäessä tulee jo nyt ottaa huomioon mahdollinen tuleva sote-uudistus.

Asiakaspalaute on tärkeää, jotta palveluja voidaan kehittää niin, että asiakas on keskiössä. Sosiaalipalveluissa ei ole tehty systemaattisesti asiakaskyselyjä, mutta perhepalveluissa niitä on tehty, vaikkakin juuri tällä hetkellä ne ovat pysähdyksissä. Niitä on tarkoitus jatkaa koronapandemian mentyä ohi. Asiakkaiden mielipiteitä voidaan tietyissä asioissa hankkia myös muilla tavoin, esimerkiksi perustamalla asiakasraati.

Tässä selvityksessä ei oteta kantaa siihen, missä tiloissa toiminta tulisi järjestää tulevaisuudessa.

3. Selvityksen toteutustapa

Selvitys on tehty käytännössä syys-lokakuun aikana 2020. Aineiston kerääminen aloitettiin kesällä 2020. Aineisto on koostunut kaupungin vuoden 2019 tilinpäätöksestä, vuoden 2020 talousarviosta,

henkilöstölistoista, palkkatiedoista, kunnan toimielinten tekemistä kyseisiä yksiköitä koskevista päätöksistä, voimassa olevien sopimusten luettelosta, tilastotiedoista, keskustelusta kaupungin henkilöstöpäällikön kanssa ja keskusteluista asianomaisten esimiesten ja sosiaali- ja terveystoimintajohtajan sekä henkilöstön kanssa. Keskustelut henkilöstön kanssa on pidetty Teamsin kautta seuraavina päivinä: 9.9., 11.9., 15.9., 23.9., 24.9. ja 28.9. (kaksi kertaa) 2020. Osallistujamäärä vaihteli kolmen ja yhdeksän välillä. Myös molemmat sosiaalisiteerit ovat osallistuneet keskusteluihin.

Tilastotietojen osalta Paraisten tietoja on verrattu Naantalin, Paimion ja Kemiönsaaren tietoihin. Kunnat ovat erikokoisia, mutta ne kaikki sijaitsevat Varsinais-Suomessa, kahdessa niissä on saaristo-osa ja yhdessä, Kemiönsaaressa, on Paraisten tavoin kaksikielinen väestö.

4. Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen nykyinen toiminta

Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen toiminta perustuu useissa eri laeissa annettuun lainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveystoiministeriö ja Terveystoimen ja hyvinvoinnin laitos ovat lisäksi julkaisseet toiminnan tueksi julkaisuja ja käsikirjoja (esim. Lastensuojelun käsikirja, Vammaispalvelujen käsikirja). Kunnilla on myös omia ohjeitaan. Paraissa on käytössä esimerkiksi ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen myöntämistä koskevat ohjeet. Perhepalveluissa on aloitettu käsikirjan laatiminen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä

1. tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen
2. asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen
3. taloudellisen tuen tarpeeseen
sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi
4. lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkoittelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen
5. äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen
6. lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi
7. päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen
8. muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen
9. tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

Sosiaalityöllä tarkoitetaan asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta. Sosiaalityö on luonteeltaan muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä. (Sosiaalihuoltolain 15 §)

Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä. (Sosiaalihuoltolain 16 §)

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä. (Sosiaalihoitolain 17 §)

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. ([30.12.2014/1302](#))

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelulain 3 §)

Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyötä annetaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi. (Sosiaalihoitolain 18 §)

Sosiaalityön organisointi

Tavallisin tapa sosiaalityön organisointiin on erottaa aikuissosiaalityö, lastensuojelu, sosiaalihoitolain mukaiset lasten palvelut, vammaispalvelut ja vanhustenhuolto. Tämä on tavallista varsinkin isoissa kunnissa ja kaupungeissa. Sosiaalityö voidaan organisoida myös elinkaarimallin mukaisesti niin, että esimerkiksi kaikki lapsiperheiden palvelut ovat samassa organisaatiossa. Maalaiskunnissa ja pienemmillä paikkakunnilla sosiaalityö on usein organisoitu niin, että sama henkilöstö huolehtii kaikista sosiaalipalveluista.

Verkostotyöskentelyn avulla sosiaalityössä voidaan helpommin vastata asiakkaan tarpeisiin työllisyys-, asumis-, terveys- ja päihdeasioissa. Lapsiperheissä kiinnitetään huomiota lasten hyvinvointiin, sosiaaliseen turvallisuuteen sekä vanhempien tukemiseen. Tällaisissa verkostoissa sosiaalityöntekijällä on koordinoiva rooli.

Sosiaalityö sisältää yksittäisten henkilöiden ja perheiden tukemiseksi tehtäviä toimenpiteitä. Pyrkimyksenä on yksittäisten henkilöiden ja perheiden ongelmien hallinta ja ratkaiseminen. Pyrkimyksenä on myös ongelmien ennaltaehkäisy, varhainen interventio, kuntouttava työ ja yhteiskunnan rakenteellisten ongelmien huomioiminen. Kokonaisvaltaisena tavoitteena on asiakkaiden tukeminen itsenäiseen elämään. Yksittäisillä interventioilla ei voida saada aikaan pysyviä muutoksia, vaan asiakkaiden kanssa tarvitaan suunnitelmallista, pitkäjänteistä työtä. Sosiaalityössä myös analysoidaan yhteiskunnallisia ongelmia ja pyritään ratkaisemaan niitä.

Paraisten kaupungin perhepalveluissa tarjotaan seuraavia palveluja:

- Lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut lapsiperheille
- Sosiaalipäivystys virka-aikana
- Nuorten työpajapalvelut alle 29-vuotiaille nuorille (Aktiva)
- Etsivä nuorisotyö
- Perheneuvola

Sosiaalipalveluissa tarjotaan seuraavia palveluja:

- Vammaispalvelut ml. kehitysvammahuolto
- Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuki
- Päihdehuolto
- Taloussosiaalityö ml. välitystilien hoito
- Aikuissosiaalityö
- Erilaiset aikuisten työtoiminnan muodot, kuten kuntouttava työtoiminta, palkkatuki, harjoittelupaikat
- Pakolaistoiminta
- Sosiaaliasiamiestoiminta

Asiakasprosessi

Asiakas voi ottaa itse yhteyttä sosiaalipalvelujen henkilöstöön tai vaihtoehtoisesti kansliaan tulee ilmoitus puhelimitse tai postitse. Myös perhepalveluissa yhteydenotto tapahtuu edellä esitetyllä tavalla. Asiakkaaseen tai vanhempiin otetaan yhteyttä seitsemän arkipäivän kuluessa, ellei asiaa arvioida kiireelliseksi. Käynnistetään palvelutarpeen arviointi, jonka tulee valmistua kolmen kuukauden kuluessa. Arviointi tehdään niin, että asiakas tavataan muutamia kertoja ja tarvittaessa tehdään kotikäyntejä, joskus yhdessä toisen viranomaisen, kuten esimerkiksi paloturvallisuusviranomaisten kanssa.

Palvelutarpeen arviointi tehdään kirjallisesti ja annetaan tiedoksi asiakkaalle. Asiakkaalle nimetään omatyöntekijä. Käynnistettävistä toimenpiteistä tehdään päätös (tai vaihtoehtoisesti todetaan, että palvelutarvetta ei ole). Asiakas osallistuu suunniteltuihin toimenpiteisiin. Toimenpiteiden vastaavuutta tarpeisiin arvioidaan ja jonkin ajan kuluttua tehdään asiakassuunnitelma. Kun palvelutarvetta ei enää ole, palvelu lopetetaan. Prosessiin voi liittyä yhteistyötä yli toimialarajojen, esimerkiksi terveydenhuollon, psykiatrian jne. kanssa.

Lastensuojelussa toimenpiteisiin voi liittyä avohuollon tukitoimia, ja elleivät ne ole tarkoituksenmukaisia tai riittäviä, lapsi voidaan ottaa huostaan ja sijoittaa sijaishuoltoon. Jos tarve päättyy, päätös voidaan peruuttaa. Huostaanotto päättyy viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta. Tämän jälkeen lapsella on oikeus jälkihuoltoon siihen asti, kunnes hän on täyttänyt 25 vuotta tai kunnes lastensuojeluasiakkuudesta on kulunut viisi vuotta.

Monissa asiakasprosesseissa työskennellään pareina siten, että sosiaalityöntekijä vastaa asiakassuunnitelmasta, koordinoi yhteistyötä eri yhteistyötahojen kanssa ja toimii erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden omatyöntekijänä. Sosiaaliohjaaja huolehtii sosiaaliohjauksesta eli antaa yksittäisille henkilöille ja perheille neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä sovittaa yhteen eri tukimuotoja. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.

Perhepalvelut on 1.1.–26.11.2020 vastaanottanut ilmoituksia seuraavasti:

- Lastensuojelulain 25 §:n mukaisia ilmoituksia, 409 kpl
- Lastensuojelulain 25 a §:n mukaisia yhteydenottoja sosiaalihuoltoon lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, 81 kpl
- Lastensuojelulain 25 c §:n mukaisia ennakollisia lastensuojeluilmoituksia, 7 kpl

Tietojärjestelmässä ei ole saatavilla yhtenäisiä tilastotietoja aikuispuolelle tehdyistä ilmoituksista.

Erityistä tukea tarvitseva asiakas ja lapsi

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 3 §:n 3 momentin mukaan erityistä tukea tarvitseva henkilö ja asiakas on henkilö, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi ja jonka tuen tarve ei liity korkeaan ikään siten kuin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 3 §:ssä säädetään.

Saman pykälän 6 momentin mukaan erityistä tukea tarvitseva lapsi on lapsi, jonka kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai joka itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään tai joka on erityisen tuen tarpeessa 3 kohdassa mainituista syistä.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä vastaa virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.

Perhepalveluissa ja sosiaalipalveluissa on 11 sosiaalityöntekijän virkaa ja 12 sosiaaliohjaajan virkaa. Näiden ryhmien työtehtävät ovat osittain erilaisia, vaikka he työskentelevät tiiviisti yhdessä. Kahdella sosiaalisuhteella on lisäksi sosiaalityöntekijän kelpoisuus.

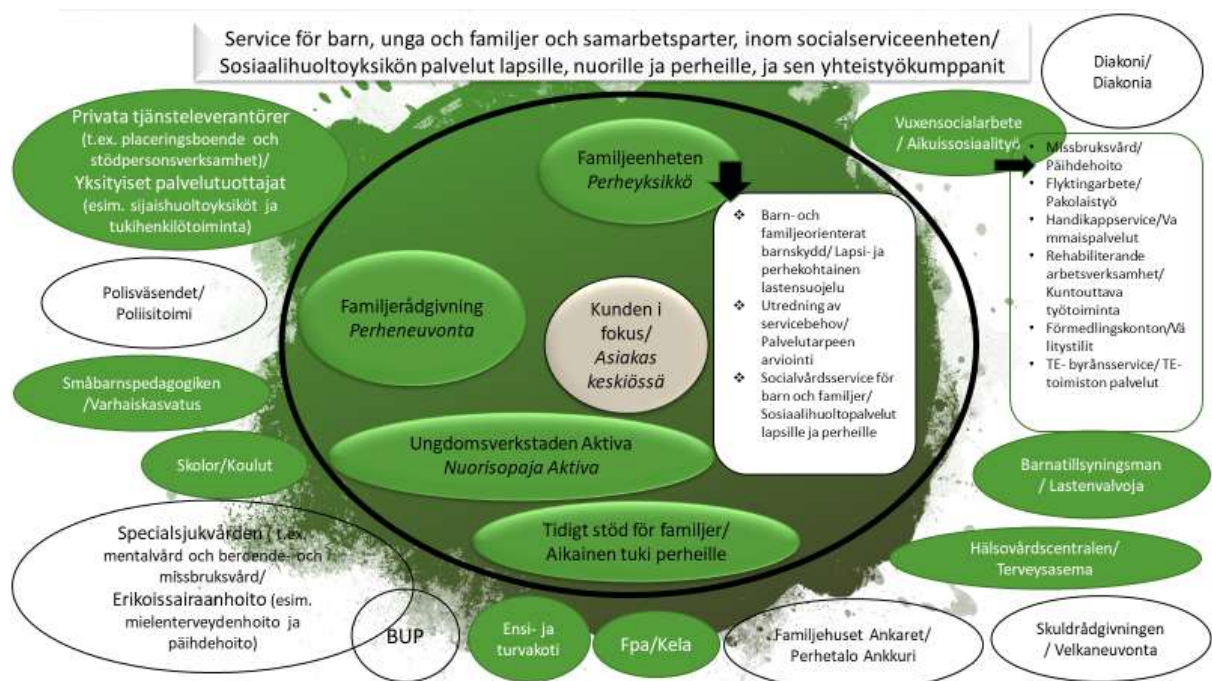
Monialainen yhteistyö ja tietojen vaihto

Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen. (Sosiaalihuoltolain 41 §)

Tietojen antamisesta ilman asiakkaan suostumusta ja asiakastietojen kirjaamisesta monialaisessa yhteistyössä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa sekä sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa. Aikuis- ja lasten palvelujen välillä saa vaihtaa tietoja asiakkaan suostumuksella.

Kuva 1. Sosiaalipalvelut, toimialueet ja yhteistyötahot

Kuva 2. Sosiaalipalvelut, toimialueet ja yhteistyötahot

Raja-alueet, joilla perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen toiminnot sivuavat toisiaan

Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen asiakasperheet voivat osittain olla samoja. Tämänhetkisessä tilanteessa lapset voivat olla perhepalvelujen asiakkaita ja aikuiset sosiaalipalvelujen asiakkaita ilman, että henkilöstö on tietoinen toistensa työstä. Raja-alueita, joilla yksiköillä on samoja asiakkaita tai perheitä joko samanaikaisesti tai niin, että asiakkuus siirtyy toiselta yksiköltä toiselle, ovat esimerkiksi seuraavat:

- **Ennakolliset lastensuojeluilmoitukset**, eli kun lastensuojeluilmoitus tehdään ennen lapsen syntymää, koska tulevan äidin ympäristössä on riskejä tai hänen oma käyttäytymisensä vaarantaa lapsen terveyttä ja kehitystä. Sosiaalipalvelut ottaa ilmoituksen vastaan ja tekee palvelutarpeen arvioinnin. Viimeistään kolme kuukautta ennen laskettua aikaa tehdään ilmoitus perhepalveluille, ja työ raskaana olevan äidin kanssa jatkuu rinnakkain siihen asti, kunnes lapsi on syntynyt, ja perhepalvelut jatkaa työtä lapsi asiakkaanaan. Myös äidin asiakkuus sosiaalipalveluissa voi jatkua synnytyksen jälkeen, esimerkiksi jos hänellä on päihdeongelmia, asumisasioita ym.
- **18 vuotta täyttävät nuoret, jotka ovat olleet perhepalvelujen asiakkaana (sosiaalihuoltolain mukaisesti)**, voivat jatkaa sosiaalipalvelujen asiakkaana. Ilmoitukset tähän ryhmään kuuluvista nuorista tulevat sosiaalipalveluihin nuorten tultua täysi-ikäisiksi, mutta heidän tavoittamisensa on usein vaikeaa. Siirtymää helpottaisi se, että ennen nuoren 18-vuotispäivää pidettäisiin yhteinen kokous, jossa perhepalvelut ”luovuttaa” asiakkaan sosiaalipalveluille.
- **Lastensuojeluperheiden talousasiat**. Sosiaalipalvelujen henkilöstö myöntää täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea lastensuojeluperheille. Yksiköissä ei tällä hetkellä välttämättä ole samaa kuvaa perheen tilanteesta.
- **Työ sellaisten aikuisten kanssa, joiden lapset on huostaanotettu ja sijoitettu**.
- **Lapsiperheiden aikuisille tarjottavat palvelut**; kyse voi olla päihdehuollosta, työllistämispalveluista, välitystilistä ym.
- **Taloudellisen tuen myöntäminen perheille**. Tällä hetkellä perheet, joilla on asiakkuus sekä perhepalveluissa että sosiaalipalveluissa, voivat saada taloudellista avustusta (ehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea tai lastensuojelulain nojalla annettavaa tukea) molemmista yksiköistä, mikä aiheuttaa hämmennystä sekä asiakkaille että henkilöstölle.

5. Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen SWOT-analyysi

SWOT tulee englannin kielen sanoista **S**trengths (vahvuudet), **W**eakness (heikkoudet), **O**pportunities (mahdollisuudet) ja **T**hreats (uhat).

SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Molemmat yksiköt, perhepalvelut ja sosiaalipalvelut, tuottavat monipuolisia palveluja.
- Sosiaalipalveluissa ja perhepalveluissa on kelpoisuusvaatimukset täyttävä, kaksikielinen henkilöstö, mutta myös mahdollisuuksia ruotsin kielen opiskeluun pitäisi lisätä.
- Henkilöstöllä monipuolista osaamista.
- Hyvät yhteydet työllistämistoiminnan ja TE-toimiston henkilöstöön.
- TE-toimistolla on työhuone sosiaalipalvelujen yksikössä.
- Sosiaalipalveluissa on pystytty vähentämään ostopalveluja.
- Kelan asiakasvastaanotto kaupungintalolla.

MAHDOLLISUUDET

- Täydentävän toimeentulotuen kustannusten pieneneminen vuodesta 2021 lähtien käyttöön otettavien täydentävän toimeentulotuen myöntämistä koskevien yhteisten alueellisten ohjeiden ansiosta.
- Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen asiakkaiden yhteinen palvelutarpeen arviointi tiivistää yhteistyötä, mahdollistaa paremmat palvelut asiakkaille ja säästää henkilöstöresursseja.
- Enemmän alueellista yhteistyötä sote-uudistuksen ansiosta.
- Perhepalveluissa otetaan vastaan asiakaspalautetta koronapandemiatilanteen mentyä ohi. Sosiaalipalveluissa pitäisi ottaa käyttöön asiakaskyselyt. Palaute tullaan ottamaan huomioon toiminnan kehittämisessä.
- Asiakasnäkökulma tulisi ottaa huomioon enemmän organisaatiota kehitettäessä esimerkiksi asettamalla asiakasraati.

HEIKKOUEDET

- Yksiköissä ei täysin tiedetä, miten toisessa yksikössä työskennellään.
- Toiminta on hajallaan useissa toimipisteissä (perhepalvelut, aikuisten palvelut kaupungintalossa, Kiikari, Ankkuritalo). Palveluja myös saaristossa, tarpeen mukaan.
- Lainsäädännön mukaisia määräaikoja voi olla vaikea pitää.
- Ostopalvelujen käyttö, perhepalvelujen vaikea pysyä talousarviossa.
- Liian vähän työpaikkoja, jotka ottavat vastaan työllistämisen tarpeessa olevia pitkäaikaistyöttömiä (esim. kuntouttava työtoiminta, palkkatuki).
- Asiakastyössä käytössä olevasta Pro Consona -tietojärjestelmästä on joiltain osin vaikea saada luotettavia tilastotietoja.

UHAT

- Kustannusten kasvu korkeamman työttömyyden takia (koronapandemian seurauksena) ja pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu.
- Kelan läsnäolo kaupungintalolla saattaa vähentyä, mikä merkitsee vähemmän henkilökohtaisia asiakaskontakteja henkilöille, joiden on vaikea hoitaa asioitaan itse verkossa. Tämä kuormittaa sosiaalipalvelujen henkilöstöä.
- Paikkakunnalla olevien psykiatrisen erikoissairaanhoidon resurssien vähenemisellä on vaikutuksia sosiaalityöhön, jossa on ohjattava vaikeista psykiatrisista ongelmista kärsiviä asiakkaita.

6. Henkilöstön kokoonpano

Henkilöstön kokoonpano vuoden 2020 talousarvion mukaan, henkilötyövuosia (100 %)

Sosiaalipalvelut:

	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020
Hallinnollinen henkilöstö	3,2	3,2
Sosiaalityöntekijät	5,5	6
Ohjaajat	5	7
Koordinaattorit	3	2
Lähihoitajat	1	3,5
Koulunkäyntiavustajat	0,5	2,35
Valvoja	1	0
Liikenneassistentti	0,2	0,2
Henkilötyövuodet yhteensä	19,4	24,25

Perhepalvelut:

	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020
Hallinnollinen henkilöstö	3	1
Sosiaalityöntekijät	2	2
Lastenvalvoja	1	
Sosiaalityöntekijät lastensuojelussa	3	3
Perhetyö	6	9
Perheneuvojat 2	2	
Nuoriso-ohjaajat	4	4
Kanslisti	0	1
Henkilötyövuodet yhteensä	21	22

Keskustelut henkilöstön kanssa

Keskustelut on pidetty Teamsin kautta seuraavina päivinä: 9.9., 11.9., 15.9., 23.9., 24.9. ja 28.9. (kaksi kertaa) 2020. Osallistujamäärä vaihteli kolmen ja yhdeksän välillä. Lisäksi on kuultu sosiaalisihteereitä. Aiheena oli muun muassa perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen välinen yhteistyö.

Joitakin poimintoja henkilöstön kanssa käydyistä keskusteluista, yhteenveto näkemyksistä:

Tiivis yhteistyö:

- Tilanne on tällä hetkellä se, että ”te teette, me teemme eivätkä asiakkaat tiedä, mitä me teemme ja mitä te teette”, asiakkaita on auttamassa kaksi ryhmää.
- Sosiaalipalveluja ja perhepalveluja pitäisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena.
- Työn tavoitteiden pitäisi olla kaikille selvät.
- Perhepalvelut ja sosiaalipalvelut voisivat tehdä yhteisen asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnin (kun on kyse lapsista ja heidän vanhemmistaan, MW:n huomautus).
- Yhteisen palvelutarpeen arvioinnin tekeminen on järkevää.
- Ennakollisiin lastensuojeluilmoituksiin liittyvään prosessiin pitäisi panostaa enemmän.
- Asiakkaan kannalta kokonaisvaltaisempi toimintatapa on parempaa palvelua, aikaresurssit saadaan parempaan käyttöön, eikä tehdä tuplatyötä.
- Asiakasnäkökulma pitäisi saada mukaan prosessiin.

Toiveena parempi tiedonkulku:

- Tiedonkulun perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen välillä pitäisi parantua. Sosiaalipalveluista annetaan tietoa perhepalveluille, mutta ei päinvastoin.
- On vaikea tietää, mitä lastensuojelussa tehdään; mitä tukimuotoja on (esim. ehkäisevä toiminta), millaisia prosessit ovat, kuka työskentelee asian parissa perhepalveluissa ja kuka päättää eri tukimuodoista. Tarvittaisiin yleisen tason tietoa. Asiakkaat eivät välttämättä halua kertoa, mitä tukia he saavat.
- Toisen yksikön toiminta tunnetaan huonosti.
- Tarvittaisiin mentorointia ja vuoropuhelua.
- Keskusteluja pitäisi käydä paremmalla tavalla. Pitää olla foorumeita, joissa tavataan.
- Pitäisi olla perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen yhteisiä kokouksia.
- Tärkeää, että Sami ja Heidi kutsuvat henkilöstön koolle foorumeihin. Tärkeää työskennellä yli toimialarajojen.
- Yhteisiä palaveria ja kokouksia pitäisi olla säännöllisesti, esimerkiksi kerran kuussa.
- Sosiaaliohjaajista kaksi sanoo, että heillä on todella vähän yhteistyötä perhepalvelujen kanssa. Kokonaiskuvan saamiseksi asiakkaan tilanteesta henkilöstö on täysin riippuvainen siitä, mitä asiakas kertoo. On epäselvää, mitä tukea asiakas (perhe) saa perhepalveluista, henkilöstö ei näe, mitä Pro Consonaan (= tietojärjestelmään) on kirjattu.
- Perhepalvelut vetoaa usein vaihtoehtoisuuteen.
- Nimenomaan se, ettei asioita hoideta kunnolla yhdessä, tulee kalliiksi.

Toiveena perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen yhteiset toimitilat:

- Jotta voidaan tehdä paremmin yhteistyötä, tarvitaan yhteiset toimitilat. Olisi pikemminkin kyse parityöstä eikä yhteistyöstä (perhepalvelut ja sosiaalipalvelut).
- Olisi hyvä, jos perhepalveluilla ja sosiaalipalveluilla olisi yhteiset toimitilat.

7. Haasteet ja kehittämistarpeet

Taloudelliset haasteet

- Perhepalvelujen kustannuskehitys on ollut huomattavaa vuonna 2019 ja kuluvana vuonna. Eryteisesti ostopalvelut ovat olleet budjetoitua kalliimpia. Budjetointivaiheessa ei ole tietoa seuraavana vuonna syntyvistä kustannuksista, mutta syitä kustannusten kasvuun pitäisi jälkikäteen tarkastella yksityiskohtaisesti.
- Täydentävän toimeentulotuen kustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin vertailukunnissa Naantalissa, Paimiossa ja Kemiönsaaressa. Eri kuntien budjetoinnissa voi olla eroavaisuuksia.

Täydentävä toimeentulotuki, euroa/asukas

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	8	9	11
Kemiönsaari	6640	6	0	9
Naantali	19314	9	7	6
Paimio	10850	4	3	2

Lähde: Sotkanet.fi

- Kunnan työmarkkinatukiosuuden kustannukset ovat pysyneet pääpiirteittäin samalla tasolla vuosina 2017–2019, mutta on olemassa esimerkkejä kunnista, jotka ovat onnistuneet pienentämään kustannuksiaan huomattavan paljon enemmän kuin Parainen. Alla olevasta taulukosta on nähtävissä, että vuonna 2019 työttömyysaste Paraisilla oli 4,9 % ja Paimiossa 4,3 % työvoimasta. Kunnan työmarkkinatukiosuuden kustannukset olivat Paraisilla 20,90 euroa/asukas ja Paimiossa 4,20 euroa/asukas. Tarvittaisiin siis huomattavasti enemmän työpaikkoja pitkäaikaistyöttömille, joiden kustannuksista kaupunki nyt maksaa 50 % tai 70 % (kaupunki vastaa 50 %:sta kustannuksia yli 500 päivää työttömänä olleiden ja työmarkkinatukea saaneiden osalta ja 70 %:sta kustannuksia yli 1 000 päivää työttömänä olleiden osalta). Pitkäaikaistyöttömiä ei tarvitse työllistää kokopäivätoimisesti, vaan on olemassa erilaisia työllistämistoimenpiteitä, jotka toteuttamalla kaupunki vapautuu maksamasta korvauksia Kelalle. Lisäksi on iäkkäitä työttömiä, jotka kaupunki on velvollinen työllistämään.

Työttömyysaste 2017–2019, % työvoimasta

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	6,9	5,9	4,9
Kemiönsaari	6640	8,8	8,1	7,7
Naantali	19314	8,4	7,4	6,6
Paimio	10850	7	4,3	4,3

Lähde: Sotkanet.fi

Kunnan työmarkkinatukiosuus 2017–2019, euroa/asukas

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	18,2	20,4	20,90
Kemiönsaari	6640	28	27,5	33,7
Naantali	19314	21,8	29,4	25,9
Paimio	10850	9,8	4,5	4,2

Lähde: Sotkanet.fi

Kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön saatavuus

- Sosiaalipalveluissa kaikki virat on täytetty kelpoisuusvaatimukset täyttävällä henkilöstöllä. Sijaisia rekrytoitaessa on kahden viime vuoden ajan onnistuttu palkkaamaan kelpoisuusvaatimukset täyttäviä sijaisia. Perhepalveluissa on ollut hieman vaikeampaa rekrytoida henkilöstöä ja saada henkilöstö jäämään, mutta saatavuus on kuitenkin ollut suhteellisen hyvä. Olisi tärkeää, että Paraisten kaupungin sosiaalipalveluilla ja perhepalveluilla on hyvä maine työnantajana ja että koulutuksen järjestäjiin pidetään yllä yhteyksiä ja otetaan esimerkiksi vastaan opiskelijoita koulutusohjelmista. Henkilöstölle on myös tarjottava mahdollisuuksia kehittää kotimaisten kielten taitoaan ja osallistua esimerkiksi kielikursseille työaikana.

Sosiaalityön määrääajat

- Lakisääteiset määrääajat lastensuojeluilmoituksen jälkeen; palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa ja selvitys on aloitettava seitsemän arkipäivän kuluessa.

Lakisääteiset määrääajat lastensuojeluilmoituksen jälkeen 2017–2019, %

1.4.–30.9. aikana 7 arkipäivän kuluessa aloitetut lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	100	84,1	92,4
Kemiönsaari	6640	100	97,1	81,3
Naantali	19314	100	99,2	100
Paimio	10850	98,2	100	98

Lähde: Sotkanet.fi

Lakisääteiset määräajat lastensuojeluilmoituksen jälkeen 2017–2019, %

1.10.–31.3. aikana 7 arkipäivän kuluessa aloitetut lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	99,2	98,4	90,1
Kemiönsaari	6640	100	100	92,4
Naantali	19314	99,6	98,7	99,2
Paimio	10850	98,8	100	100

Lähde: Sotkanet.fi

Lakisääteiset määräajat lastensuojeluilmoituksen jälkeen 2017–2019, %

1.4.–30.9. aikana 3 kk:n kuluessa valmistuneet lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	100	73,7	60,5
Kemiönsaari	6640			100
Naantali	19314	72,7	94,6	100
Paimio	10850	96,2	91,4	90,9

Lähde: Sotkanet.fi

Lakisääteiset määräajat lastensuojeluilmoituksen jälkeen 2017–2019, %

1.10.–31.3. aikana 3 kk:n kuluessa valmistuneet lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit

	Asukasluku	2017	2018	2019
Parainen	15132	95,7	100	60
Kemiönsaari	6640			80
Naantali	19314	83,8	96,1	96,8
Paimio	10850	100	96,2	97,2

Lähde: Sotkanet.fi

Kuten edellä olevista taulukoista on nähtävissä, Paraisilla on vuonna 2019 ollut vaikeuksia noudattaa määräaikoja, varsinkin palvelutarpeen arviointien saamisessa valmiiksi kolmen kuukauden kuluessa, koska vain 60 % arvioinneista saatiin valmiiksi määräajassa.

8. Ehdotus uudeksi organisaatioksi

Koska kaupungin taloudellinen tilanne on kireä, alla olevassa ehdotuksessa on lähdetty siitä, että henkilöstövahvuus eli henkilötöyvuosien määrä ei kasva. Tulevaisuutta suunniteltaessa pitäisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon mahdollinen tuleva sote-uudistus, vaikka se on vaikeaa ennen lopullisten päätösten tekemistä.

Riippumatta siitä, miltä organisaatiot (perhepalvelut ja sosiaalipalvelut) tulevaisuudessa näyttäisivät, on hyvä pitää tiiviisti yhteyttä ja tehdä yhteistyötä kaikkien niiden toimijoiden kanssa, jotka työskentelevät perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen asiakkaiden kanssa, ja vahvistaa tätä yhteistyötä. Yhteisiä foorumeja voidaan luoda jo nyt ja tietojen vaihto voidaan systematisoida.

8.1 Vaihtoehto 1: Kolme tiimiä ja yhteinen yksikköpäällikkö: perhepalvelut, sosiaalipalvelut ja työllistämispalvelut

Tässä vaihtoehdossa perhepalvelut säilyisi nykyisessä muodossaan, lukuun ottamatta sitä, että nuorten työpaja Aktiva ja etsivä nuorisotyö siirtyisivät osaksi uutta työllistämiskokonaisuutta. Työllistämistoiminta on nykyisin hajallaan kahdessa yksikössä: nuorten työpaja Aktiva ja etsivä nuorisotyö kuuluvat perhepalveluihin ja Kiikari ja työllistämiskoordinaattorin toiminta (mm. pitkäaikaistyöttömien työllistäminen) kuuluvat sosiaalipalveluihin. Uudessa organisaatiomallissa Kiikari ja työllistämiskoordinaattorin toiminta siirtyisivät sosiaalipalveluista uuteen työllistämistiimiin.

Tässä vaihtoehdossa työllistämispalvelut siis siirrettäisiin uuteen organisaatioon, jota johtaisi tiiminvetäjä, joka olisi yksi seitsenhenkisestä henkilöstöstä. Nuorten työpaja Aktiva, Kiikari, etsivä nuorisotyö ja työllistämiskoordinaattori muodostaisivat siis hallinnollisesti oman kokonaisuuden.

Kaikilla kolmella tiimillä olisi sama esimies, sosiaalipalvelupäällikkö.

Vaihtoehto 1.

Huom! Henkilötyövuosimäärä vähenee kolmella 1.1.2021 alkaen, kun osa omaishoidosta siirtyy vanhustenhuoltoon. Kuvassa lähtötilanne on joulukuu 2020.

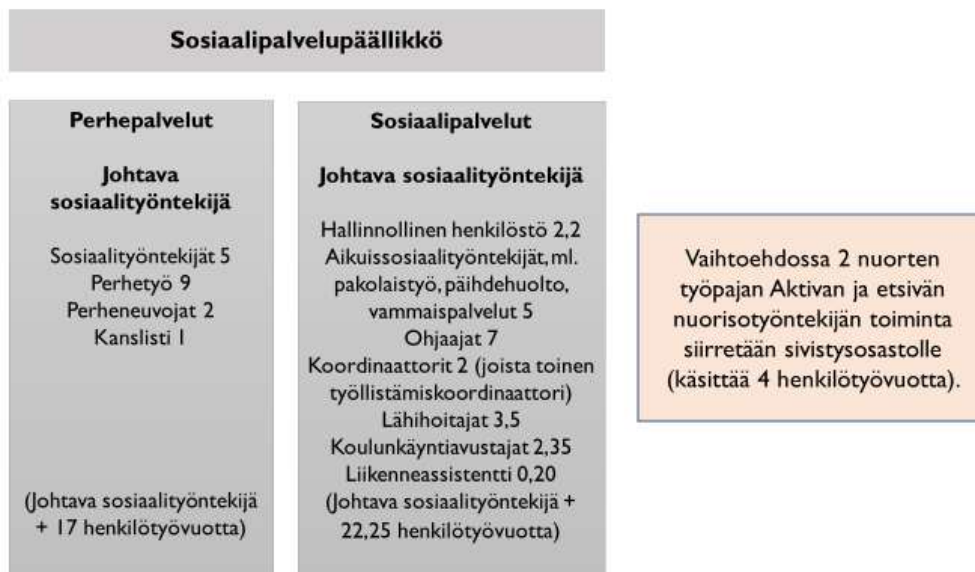
Kolme yksikköä -vaihtoehdon taloudelliset vaikutukset

Taloudellisesti ensimmäinen vaihtoehto merkitsee sitä, että työllistämisyksikön toimintakate olisi noin 750 000 euroa. Talousarvio muodostuisi osasta sosiaalipalvelujen talousarviota ja osasta perhepalvelujen talousarviota, jotka vastaavasti pienenisivät.

8.2 Vaihtoehto 2: Kaksi tiimiä ja yhteinen yksikköpäällikkö: perhepalvelut ja sosiaalipalvelut

Sote-uudistuksen toteutuessa nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö jäävät tämänhetkisten tietojen mukaan kunnille sosiaali- ja terveystieteiden siirtyessä maakunnalle. Vaihtoehdossa 2 nuorten työpaja Aktiva ja etsivä nuorisotyö siirtyisivät jo nyt esimerkiksi sivistysosastolle.

Työllistämiskoordinaattori ja Kiikari kuuluisivat vaihtoehdossa 2 edelleen sosiaalipalvelutiimiin, kunnes päätös sote-uudistuksesta on tehty. Aikuissosiaalityön ja työllistämistoiminnan tiiviillä yhteistyöllä on monia synergiaetuja, koska asiakaskunta on suurelta osin yhteinen.

Vaihtoehto 2.

Huom! Henkilötyövuosimäärä vähenee kolmella 1.1.2021 alkaen, kun osa omaishoidosta siirtyy vanhustenhuoltoon. Kuvassa lähtötilanne on joulukuu 2020.

8.3 Johtavan sosiaalityöntekijän ja sosiaalipalvelupäällikön uudet tehtäväkuvaukset

Organisaation uudistamisen myötä henkilötyövuosien kokonaismäärä ei muuttuisi, vaan olemassa olevat virat muutettaisiin kahdeksi johtavan sosiaalityöntekijän ja yhdeksi sosiaalipalvelupäällikön viraksi.

Johtavien sosiaalityöntekijöiden eli sosiaalipalvelujen johtavan sosiaalityöntekijän ja perhepalvelujen johtavan sosiaalityöntekijän tehtäväkuvaus voisi olla seuraavanlainen:

- Johtaa tehtäväalueen moniammatillisia tiimejä
- Johtaa perhepalvelujen/sosiaalipalvelujen asiakastyötä
- Kehittää työprosesseja ja organisoii tehtäväalueen toimintaa
- Seuraa talouden toteumaa säännöllisesti
- Osallistuu tavoitteiden ja strategian laadintaan
- Suunnittelee uuden henkilöstön perehdytyksen ja olemassa olevan henkilöstön koulutuksen
- Tiedottaa työssä tapahtuvista muutoksista (uusi lainsäädäntö, uudet työmenetelmät ym.)

- Tukee henkilöstöä eri tilanteissa

Sosiaalipalvelupäällikön tehtäväkuvaus voisi olla vaikkapa seuraavanlainen:

- Laatii koko yksikön talousarvion ja tilinpäätöksen
- Johtaa ja kehittää yksikön toimintaa
- Laatii toiminnalle tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista
- Osallistuu osaston ja yksikön strategian laadintaan
- Vastaa talousarvion seurannasta
- Vastaa henkilöstöasioista ja rekrytoinneista ja myöntää vuosilomat, sairauslomat, opintovapaat ym.
- Pitää kehityskeskustelut
- Valmisteleo asioita sosiaali- ja terveyslautakunnalle
- Kirjoittaa lausuntoja (jos hallintosäännössä näin määrätään)

Tässä yhteydessä on painotettava, että uudistettavaan hallintosääntöön tulevat tehtäviä ja toimivaltaa koskevat muutokset ratkaisee valtuusto. Ratkaisulta eri asioissa voidaan siirtää toisille viranhaltijoille, jos tämä on tarkoituksenmukaista.

8.4 Palkkojen harmonisointi

Perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen henkilöstön välille on viime vuosina muodostunut palkkaeroja. Tämä koskee lähinnä sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia, joiden palkkaerot ovat 190–200 euroa kuukaudessa (sosiaalityöntekijät) ja 130–140 euroa kuukaudessa (sosiaaliohjaajat). Perhepalvelujen ammattiryhmillä on korkeampi palkka ja sosiaalipalvelujen henkilöstöllä alhaisempi. Palkkaerot koskevat yhteensä kahtatoista henkilöä (ml. sosiaalisihiteeri).

Viranhaltijan tai työntekijän tehtäväkohtaista palkkaa määrättäessä tai siitä sovittaessa tehtäväkohtaisen palkan määräytymisperusteena on ensisijaisesti viranhaltijan tai työntekijän tehtävien vaatavuus.

Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen KVTES:n 2020–2021 mukaan tehtävien vaativuutta arvioitaessa on otettava huomioon tietyt vaativuustekijät.

Vaativuustekijät

Tehtävien vaativuutta arvioitaessa otetaan huomioon työn edellyttämä osaaminen (tiedot, taidot, harkinta), työn vaikutukset ja vastuu (laajuus, pysyvyys, johtaminen ja vaikutukset toimintaedellytyksiin) sekä työn edellyttämät yhteistyötaidot (vuorovaikutus, ihmissuhdevaatimukset) ja työolosuhteet, jollei toimivaltainen viranomais päättää käyttää arvioinnissa ennalta määriteltäviä muita objektiivisia vaativuustekijöitä.

Osaaminen

Osaaminen kuvaa työn edellyttämien koulutuksella ja työkokemuksella hankittujen keskeisten tietojen ja taitojen syvyyttä, laajuutta ja monipuolisuutta sekä työn edellyttämää harkinnan itsenäisyyttä. Tietojen osalta arvioidaan työn edellyttämää koulutusta (ammatillinen peruskoulutus, jatko- ja täydennyskoulutus) ja ammatin hallinnan edellyttämää uuden tiedon hankkimista. Taitojen osalta arvioidaan työn edellyttämää työkokemuksella saavutettua osaamisen syvyyttä ja monipuolisuutta sekä erityisosaamista ja kokonaisuuksien hahmottamista. Työn edellyttämien taitojen vaativuuteen vaikuttaa myös se, missä määrin työ edellyttää useiden eri tehtäväalueiden hallintaa tai monien asioiden yhtäaikaista hallintaa taikka toisistaan poikkeavien tietojen ja taitojen hallintaa. Harkinnan osalta arvioidaan työn edellyttämää itsenäisen harkinnan tasoa, johon vaikuttaa ohjeiden

määrä ja laatu. Harkinta kuvaa myös tavoitteenasettelun itsenäisyyttä ammattialan ja organisaation arvoista ja tavoitteista.

Työn vaikutukset ja vastuu

Työn vaikutukset ja vastuu kuvaavat niitä vaikutuksia ja sitä merkitystä, joka työllä on kuntalaisten/asiakkaiden ja työyhteisön fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin. Vaikutuksia arvioidaan kohteiden laajuuden (erilaisuus, määrä) ja vaikutusten pysyvyyden (pitkäkestoisuus, muutettavuus) kannalta. Asiantuntija-, johtamis- ja esimiestyössä korostuvat toimintaedellytyksiä, tuloksellisuutta, vaikuttavuutta sekä työyhteisöjen toimivuutta koskeva vaikuttaminen ja vastuu. Toimintaedellytyksiin vaikuttamista ilmenee kaikilla organisaatiotasolla.

Yhteistyötaidot

Yhteistyötaidot kuvaavat asiakassuhteissa ja työyhteisössä tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja ihmissuhdevaatimuksia. Vuorovaikutuksen osalta arvioidaan työn edellyttämää viestinnän ja kommunikoinnin oma-aloitteisuutta ja tavoitteellisuutta. Ihmissuhdevaatimusten osalta arvioidaan työn edellyttämää vaatimusta asettua toisen ihmisen tilanteeseen.

Työolosuhteet

Työolosuhteilla tarkoitetaan työhön kiinteästi liittyviä tavanomaisesta poikkeavia henkisiä ja fyysisiä työolosuhdetekijöitä, joita ei voida työsuojelutoimenpitein poistaa. (KVTES 2020–2021)

Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tehtävien vaativuudesta olisi syytä tehdä huolellinen arviointi, jotta joko perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen henkilöstön välisten suurten palkkaerojen säilyttämiselle tai niiden poistamiselle löytyisi perustelut. Jos sosiaalipalvelujen henkilöstön palkat päätettäisiin harmonisoida, kustannukset olisivat vuositasolla noin 36 000 euroa.

Jos yksi olemassa olevista viroista muutetaan sosiaalipalvelupäällikön viraksi, kustannukset ovat noin 18 000 euroa/vuosi.

9. Uusien työprosessien kehittäminen

Sosiaalihuollon asiakkailla on tätä nykyä paljon erilaisia ja monitahoisia ongelmia ja haasteita, he ovat asiakkaina useissa eri paikoissa eikä yksi ammattilainen usein voi yksinään ratkaista kaikkia haasteita.

Jos perhepalvelut ja sosiaalipalvelut päätetään yhdistää, samalla pitäisi kehittää moniammatillisten tiimien työtä. Erilaisen koulutuksen saaneet henkilöt työskentelisivät tällöin omista lähtökohdistaan ja omasta ammattitaidustaan käsin. Moniammatillinen tiimi toimii niin, että jokainen sosiaalityöntekijä voi tuoda asiakkaansa asian ryhmän arvioitavaksi. Tiimin lähtökohtana ovat asiakkaan (tai potilaan) tarpeet.

Sosiaalityössä käytetään menetelmänä palvelutarpeen arviointia, joka tehdään tilanteen vaatimassa laajuudessa. Asiakkaan palvelujen ja tuen tarve arvioidaan. Moniammatillisessa tiimissä on edustajia eri aloilta, kuten esimerkiksi koulusta, päihde- ja mielenterveyshuollosta, perusterveydenhuollosta ja erikoissairaanhoidosta, sekä työvoimaviranomaisia ja sosiaalityön eri osa-alueiden asiantuntijoita. Moniammatillinen tiimi kokoaa tietoa ko. asiakkaasta tai potilaasta ja sopii yhteisestä tavoitteesta työilleen. Sosiaalityöntekijä, joka tuo asiakkaan asian tiimin arvioitavaksi, antaa oman näkemyksensä tilanteesta, ja tiimin jäsenet antavat asiaan oman panoksensa omalla osaamisellaan. Myös asiakas osallistuu ja on mukana tiimin kokouksissa. Myös asiakkaana oleva lapsi voi osallistua iästä riippuen.

Sosiaalityöntekijä ottaa ryhmän antaman panoksen huomioon ratkaistessaan, mitä palveluja asiakas tarvitsee, ja kirjattaessa sen palvelutarpeen arviointiin. Tiimillä ei ole ratkaisuvalltaa, vaan se antaa asioihin oman panoksensa omalla osaamisellaan.

Moniammatillisissa tiimeissä voi olla haasteena työntekijöiden vaihtuminen. On tärkeää, että kaikille on selvää, mikä oma rooli tiimissä on. Tiimillä ei tarvitse olla vetäjää, mutta se voisi olla vaikkapa kokouksen koolle kutsuja.

On tärkeää, että kaikilla on selvä ja yhteinen käsitys siitä, mitä tietoja voi jakaa toisten kanssa niin, etteivät salassapitomääräykset vaikeuta työtä.

Kaupungissa käytetään jo nyt verkostoja, mutta moniammatillisiin tiimeihin perustuva työtapaa voitaisiin ottaa käyttöön jo varhaisessa vaiheessa asiakasprosessia, siis jo palvelutarpeen arviointia kirjoitettaessa.

Aluksi määriteltäisiin sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien ja muiden asiantuntijoiden tehtävät ja roolit asiakasprosesseissa. Pyrkimyksenä olisi kokonaisvaltaisempi ja toimialarajat ylittävä työtapaa kaikilla yksittäisten asiakkaiden ja perheiden parissa työskentelevillä toimialoilla. On myös tärkeää, että tiimeillä on selvät tavoitteet, joista kaikki ovat tietoisia.

Henkilöstön kanssa käydyissä keskusteluissa (ks. sivu 1) tulivat esille perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen keskinäisen tietojen vaihdon puute. Henkilöstön pitäisi tavata useammin ja pitäisi luoda yhteisiä foorumeja säännöllisiä tapaamisia varten. Tilannetta helpottaisi myös se, että sosiaalisuhteet antaisivat kokousmuistiot toisilleen tiedoksi niin, että tietoja voidaan jakaa muulle henkilöstölle siltä osin kuin se on aiheellista.

Uusien työprosessien kehittämisen pohjaksi on saatavilla tilastotietoja eri tahoilta, kuten Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta (Sotkanet), kaupungin omasta tietojärjestelmästä (Pro Consona) ja TE-toimistolta. Myös benchmarking-vertailu suhteessa muihin kuntiin on hyvä tapa saada uusia ideoita työn kehittämiseen.

10. Loppusanat ja päätelmät

Kuten tekstissä aikaisemmin on todettu, perhepalvelujen ja sosiaalipalvelujen yhdistämisestä aiheutuisi pieni henkilöstökustannusten kasvu, jota pyrittäisiin tasaamaan pienentämällä kustannuksia muilla kustannuspaikoilla, esimerkiksi työllistämällä huomattavasti suurempi osa pitkäaikaistyöttömistä. Tämä voidaan ratkaista työllistämällä entistä useampia pitkäaikaistyttömiä kaupungin omiin toimintoihin tai käynnistämällä uusi, työllistävä toiminta (palveluja voidaan vaihtoehtoisesti ostaa, jos niitä on tarjolla). Kiihkarin ja Aktivan toiminta on tärkeää, mutta tarvitaan useita erityyppisiä työpaikkoja, koska pitkäaikaistyöttömät ovat heterogeeninen ryhmä, jonka koulutus, tausta ja työskentelyedellytykset vaihtelevat.

Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tehtävien vaativuudesta olisi syytä tehdä huolellinen arviointi, jotta pystyttäisiin perustelemaan, miksi nykyiset sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien suuret palkkaerot halutaan säilyttää tai poistaa. Myös sosiaaliohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden tehtävät asiakasprosesseissa tulisi määritellä selvästi.

Jos perhepalvelut ja sosiaalipalvelut päätetään yhdistää yhdeksi yhteiseksi organisaatioksi, toiminnalle pitäisi kirjata välittömästi tavoitteet ja strategia. Henkilöstön kanssa käytyjen keskustelujen perusteella henkilöstö odottaa, että yhdistäminen toteutettaisiin. Mieluiten yksiköillä nähtäisiin yhteiset työtilat. Henkilöstö toivoo yhteisiä foorumeja ja yhteisiä kokouksia. Tietojen vaihdon pitäisi parantua ja toimia jatkuvasti. Tämä on mahdollista toteuttaa jo nyt.

Moniammatillista tiimityötä voidaan kehittää ensinnäkin lasten ja aikuisten sosiaalityön välillä, mutta myös yhteistyössä terveydenhuollon ja muiden toimijoiden kanssa. Tärkeintä on, että asiakas ja hänen tarpeensa ovat prosessin keskiössä.